

До питання опису цифрової компетентності педагогічних працівників Нової української школи

Шостя С.П.

*методист центру підтримки дистанційної освіти і цифрової грамотності Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського
sshostia@poippo.pl.ua*

У зв'язку з поширенням цифрових технологій в усі сфери життя людства особливої актуальності набуває проблема формування цифрової грамотності учасників освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

У Державному стандарті початкової загальної освіти (2018 р.) до ключових компетентностей, які формуються в учнів на рівні початкової освіти, належить «інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях» [1], у Державному стандарті базової середньої освіти (2020 р.) до ключових компетентностей, які формуються в учнів на рівні базової середньої освіти, належить «інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає впевнене, критичне і відповідальне використання цифрових технологій для власного розвитку і спілкування; здатність безпечно застосовувати інформаційно-комунікаційні засоби в навчанні та інших життєвих ситуаціях, дотримуючись принципів академічної доброчесності» [2, ст. 3].

Необхідність формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів на сучасному етапі вимагає переходу на якісно вищий рівень впровадження цифрових технологій педагогічними працівниками в закладах загальної середньої освіти.

Для опису навичок та компетентностей педагогічного працівника у сфері цифрових технологій науковці, в більшості випадків, використовують терміни цифрова компетентність (digital competence) або цифрова грамотність (digital literacy).

Проблему формування цифрової компетентності, використання інформаційних технологій в освітньому процесі досліджувало багато українських науковців, серед них А. Гуржій, В. Биков, М. Жалдак, Н. Морзе, О. Кивлюк, О. Спірін, О. Співаковський.

Розглядаючи природу загальної цифрової компетентності, Янссен та ін. зауважують, що «... цифрова компетентність, очевидно, передбачає не лише знання того, як користуватися пристроями та програмами... що пов'язано з навичками спілкування за допомогою ІКТ, а також

інформатичними навичками. ... використання ІКТ вимагає особливих знань та ставлення до правових та етичних аспектів, конфіденційності та безпеки, а також розуміння ролі ІКТ у суспільстві та збалансованого ставлення до технологій ... [3, ст. 480].

На сьогодні у вітчизняній системі освіти спостерігається відсутність стандартів цифрової компетентності, немає єдиної системи підготовки та підвищення кваліфікації з питань впровадження цифрових технологій педагогічними працівниками, низька доступність цифрових технологій для всіх учасників освітнього процесу.

Група науковців під керівництвом Н. Морзе, зазначивши, що «у зв'язку з відсутністю системного підходу розробки державної освітньої політики з питань впровадження цифрових технологій в освітній процес в повній мірі не формується цифрова компетентність ні під час навчання майбутніх учителів, ні при здійсненні вчителями професійної педагогічної діяльності, ні під час підвищення кваліфікації педагогічного працівника» [4, с. 3], розробила опис цифрової компетентності педагогічного працівника відповідно до Концепції розвитку педагогічної освіти, Європейських рамкових документів про цифрову компетентність – DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use, Digital Competence Framework for Educators (DigCompEdu); Звіту, розробленого учасниками проекту Erasmus+ Modernization of Pedagogical Higher Education by Innovative Teaching Instruments (MoPED). Цифрову компетентність педагогічного працівника у цьому проєкті запропонували описувати за 5-ти напрямками:

1. Вчитель в цифровому суспільстві.
2. Професійний розвиток.
3. Використання цифрових ресурсів.
4. Навчання та оцінювання учнів.
5. Формування цифрових компетентностей учнів [там же, с. 5].

Опис інформаційно-цифрової компетентності як однієї із професійних компетентностей педагогічного працівника знаходимо у проєкті професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти»:

1. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.
2. Здатність до використання відкритих ресурсів, інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій в освітньому процесі.
3. Здатність до формування в учнів позитивного ставлення до інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій та відповідального їх використання [5, с. 8].

Процес нормативного врегулювання опису цифрової компетентності педагогічного працівника у вітчизняному освітньому просторі триває і прийняття документів дозволить у перспективі вести цілеспрямовану підготовку педагогів до впровадження цифрових технологій в освітній процес, відповідаючи на виклики сьогодення, за прикладом Європейської Комісії щодо сприяння розвитку високоефективної цифрової екосистеми освіти і підвищення цифрових навичок та компетенцій для цифрової трансформації [6].

Отже, виклики ХХІ століття, реформи освітньої галузі вимагають від педагогів системного використання цифрових технологій, наявності і постійного підвищення рівня цифрової компетентності.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт початкової загальної освіти // Постанова Кабінету міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» [електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>.
2. Державний стандарт базової середньої освіти // Постанова Кабінету міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти» [електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/npras/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>.
3. Janssen, J., Stoyanov, S., Ferrari, A., Punie, Y., Pannekeet, K., & Sloep, P. (2013). Experts' views on digital competence: Commonalities and differences. *Computers & Education*, 68, 473–481.
4. Опис цифрової компетентності педагогічного працівника (проект) / Н. Морзе, О. Базелюк, І. Воротникова, Н. Дементієвська, О. Захар, Т. Нанаєва, О. Пасічник, Л. Чернікова // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. – 2019. – Вип. спецвип. – С. 1-53.
5. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти». – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2020/05/05/04052020-profesiinii-standart-vchitelya-1-1.docx>.
6. Digital education action plan 2021-2027: resetting education and training for the digital age (2020). — Режим доступу: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/deap-communication-sept2020_en.pdf